

N:o 161.

Ank. till Riksd. kansli den 19 maj 1908 kl. 12 midd.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående gäldandet af tillfälliga kostnader för underlättandet af manskapsrekryteringen vid armén. (1:a U. A.)

Uti en till Riksdagen den 20 nästlidne mars aflåten proposition (n:o 178) har Kungl. Maj:t, under återopande af ett propositionen bilagdt urdrag af statsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att, därest för underlättande af manskapsrekryteringen särskildt rekryteringsbidrag skulle behöfva anvisas jämväl under innevarande år, därför erforderligt belopp finge utbetalas från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

Rörande detta ämne har departementschefen till återopade statsrådsprotokollet anfört följande.

»Uti den till 1901 års Riksdag aflåtna nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof för år 1902 beräknades under anslaget till aflöning och rekrytering m. m. kostnaderna för manskapsrekryteringen vid armén till 50 kronor för hvarje antagen volontär med en anställningstid af tre år. Enahanda beräkningsgrund har där-efter städse iakttagits vid efterföljande statsregleringar.

De för ifrågavarande ändamål anvisade medel hafva jämlikt stadgande i nådiga reglementet för arméns aflöning under fred den 31 oktober 1902 användts till bestridande af de med manskapsrekryteringen förenade kostnader, enligt vederbörande regementsförvaltnings bestämmande, hvarvid dock skolat tillses, att så stor del däraf som möjligt kommit de antagna till godo. Regementsförvaltningarna hafva alltså haft jämförelsevis stor frihet i användningen af dessa medel och därför

kunnat lämpa sina åtgärder för rekryteringen efter förhållandena i de olika orterna. Häraf har ock blifvit en följd, att i de orter, där omkostnaderna för anskaffningen varit större, de anställda volontärerna själfva fått uppbära mindre belopp af rekryteringsanslaget, än där omkostnaderna varit lägre. Det i aflöningsanslaget beräknade rekryteringsbidraget eller 50 kronor för hvart tredje i staterna uppfördt nummer, med andra ord $\frac{50}{3}$ för hvarje sådant nummer, har icke utgått till truppförvaltningarna för flera nummer, än som verkligen blifvit besatta. För de vakanta numren har bidraget besparats och ingått till hufvudtitelns allmänna besparingar.

Emellertid har det visat sig allt svårare att på ett tillfredsställande sätt kunna rekrytera manskapet vid arméns regementen och kårer. Dels har det erforderliga antalet ej kunnat erhållas, dels hafva för tjänsten fullt lämpliga ynglingar fördenskull icke kunnat utväljas.

I anledning häraf uppdrog Kungl. Maj:t jämlikt nådigt bref den 15 februari 1907 och nådig generalorder samma dag åt fyra personer, den s. k. volontärkommissionen, att verkställa utredning rörande frågor angående volontärs- och underbefälsrekryteringen m. m. I sitt den 31 därpå följande maj afgifna betänkande har kommissionen bland andra åtgärder till volontärrekryteringsens underlättande föreslagit höjning af rekryteringsanslaget. För att emellertid snarast möjligt kunna åstadkomma en förbättring af rekryteringsförhållandena vid armén, hvilket för bibringande af nöjaktig utbildning åt de värnpliktige vore af största vikt, ansåg kommissionen det nödvändigt, att höjdt anslag för rekryteringen komme att utgå redan under år 1907 för alla volontärer, som anställdes från och med den 1 november samma år, d. v. s. den dag, då enligt gällande bestämmelser volontärernas tjänstgöring i regel skall börja.

I anledning af detta uttalande inforrades yttranden däröfver från arméfördelningscheferna, militärbefälhafvaren på Gottland, t. f. kommandanten i Boden, cheferna för Generalstaben och fortifikationen samt arméförvaltningen å civila departementet, med anmodan åt dem att tillika afgifva förslag till de bestämmelser, som, vid bifall till hvad kommissionen sålunda ifrågasatt, ansåges böra meddelas i fråga om användningen af det förhöjda rekryteringsbeloppet.

Chefen för Första arméfördelningen anförde, att bifall till volontärkommissionens ifrågavarande förslag syntes honom vara i hög grad af behovet påkalladt. Den underbefälsbrist, som redan på ett betänkligt sätt gjort sig gällande särskildt vid Första arméfördelningens infanteriregementen, syntes vara stadd i tilltagande. Då icke någon beväringsskrytskola komme att sammandragas under år 1908, kunde icke heller någon

volontärrekrytering ur de inkallade värnpliktiges led ske under sistnämnda år, hvilken omständighet sannolikt komme att ytterligare verka till minskning af volontäraspiranternas antal. Om nämnda regementen vid början af 1909 års beväringsskolor skulle kunna förfoga öfver åtminstone någorlunda fulltaligt underbefäl, måste oförtöfvadt kraftiga åtgärder vidtagas för ökandet af tilloppet till det fast anställda manskapets utbildningsskolor. Åtminstone i någon mån borde den föreslagna förhöjningen af anslaget till rekryteringskostnaderna verka i önskad riktning.

Öfriga i ärendet hörda militära myndigheter med undantag af chefen för Generalstaben, hvilken förklarade sig hysa tvifvel rörande lämpligheten af att för volontäranskaffningens underlättande höja rekryteringsbeloppet, tillstyrkte äfven förslaget. Arméförvaltningen å civila departementet yttrade sig hufvudsakligen angående sättet för kostnadernas bestridande och de bestämmelser, enligt hvilka det förhöjda rekryteringsbidraget borde utgå.

Jämlikt de till landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition inkomna halfårsbeskeden uppgick antalet vakanser i truppförbandens manskapsnumerär den 1 juli 1907 till ej mindre än 3,845 eller till mer än en fjärdedel af sammanlagda manskapsstyrkan vid armén enligt 1908 års stater.

Dåvarande chefen för landtförsvarsdepartementet yttrade till statsrådsprotokollet den 6 september 1907, då detta ärende föredrogs inför Kungl. Maj:t, att han i betraktande af det stora antalet vakanser vid armén, och hvad samtliga de i ämnet hörda cheferna för arméns högre truppförband anfört, icke kunde finna det tillrådligt att, såsom chefen för Generalstaben syntes hafva afsett, undanskjuta denna synnerligen viktiga angelägenhet, utan syntes det honom vara oundgängligen nödvändigt, att åtgärder till rekryterings underlättande ofördröjligen vidtoges. Omsorgen om och ansvaret för arméns tjänstbarhet, underbefälens rekrytering och de värnpliktiges ändamålsenliga utbildning syntes göra sådana åtgärders vidtagande till ett oafvisligt kraf.

Kungl. Maj:t medgaf enligt nådigt bref sistnämnda dag, att för underlättande af då pågående manskapsrekrytering vid armén finge för hvarje truppförband utgå ett tillfälligt extra rekryteringsbidrag, beräknadt efter 10 kronor för hvarje nummer, som till fyllande af manskapsnumrären — distinktionskorprals-, korprals- och vice korpralsnummer däri inräknade — enligt 1908 års stater skulle besättas med nyanskaffad volontär eller rekapitulant, samt därutöfver dels 20 kronor för hvarje rekryt, med hvilken redan träffats eller komme att träffas tjänsteaftal,

att gälla från och med den 1 november 1907 eller från senare tidpunkt i sådana fall, som omförmäldes i punkterna 3 och 8 a) i nådiga brevet den 27 oktober 1905, angående bestämmelser i fråga om volontärs antagande och afskedande, dels ock likaledes 20 kronor för hvarje då anställd volontär, med hvilken under samma år utgående tjänsteaftal förlängdes med minst två år, samt 10 kronor för dylik volontär, som ingått aftal om allenast ett års förlängd tjänstetid.

Därjämte föreskref Kungl. Maj:t, att ifrågavarande medel skulle af arméförvaltningen förskottsvis, mot redovisningsskyldighet, till vederbörande regements- och kårchefer utbetalas, samt att vederbörande regements- och kårchefer skulle äga att förfoga öfver medlen för därmed afsedt ändamål, med iakttagande likväl att så stor del som möjligt däraf måtte tillkomma det anställda manskapet, samt att, sedan erforderliga omkostnader blifvit bestridda, återstoden af det extra rekryteringsbidraget skulle, i den mån det lämpligen kunde ske, så fördelas, att vid samma truppförband rekryter och rekapitulanter, som anställts för lika lång tid, af de för rekryteringen anvisade ordinarie anslagsmedel och af det extra rekryteringsbidraget sammanlagdt erhöles sins emellan lika belopp, hvars storlek skulle bestämmas i förhållande till anställningstidens längd och i intet fall finge öfverstiga 90 kronor.

Jämväl förut har Kungl. Maj:t för enahanda ändamål anvisat medel. Sålunda medgaf Kungl. Maj:t den 21 juni 1901, sedan chefen för Fjärde arméfördelningen anmält, att svårigheter vore för handen att fylla vakanser vid gardesregementena m. fl. truppförband, att för underlättande af rekryteringen därstädes finge användas högst 50 kronor för hvarje vakant nummer, samt anvisade för ändamålet 46,950 kronor, som skulle af arméförvaltningen förskjutas. Beloppet har sedermera blifvit ersatt af hufvudtitelns allmänna besparingar. Liknande anvisningar hafva till växlande belopp och för olika truppförband lämnats genom nådiga bref den 22 december 1898, den 8 december 1899, den 19 januari, den 27 april, den 24 augusti och den 26 oktober 1900, den 26 juli och den 9 augusti 1901 m. fl.

Under innevarande år har Eders Kungl. Maj:t på därom framställt förslag medgifvit förlängning i den eljes bestämda tiden för rekryteringen, på det att vakansernas antal må kunna nedbringas.

Volontärkommissionen föreslog äfven åtskilliga andra åtgärder för rekryteringsförbättrande än höjandet af rekryteringsanslaget, och gifvetvis torde bättre resultat i afseende på rekryteringen icke lämpligen böra sökas enbart på denna väg. Frågan är emellertid för närvarande ganska svår att tillförlitligt bedöma. Från och med innevarande år har

det fast anställda manskapet, underbefäl däri inbegripet, fått tillträda de förbättrade aflöningsförmåner, som af nästlidet års Riksdag beviljades. I hvad mån rekryteringen däraf kan röna inflytande låter sig ännu icke afgöras. Nästa år börjar den längre tjänstgöringen för de värnpliktige enligt värnpliktlagen § 27, ett förhållande som äfven torde medföra någon lättnad beträffande rekryteringen. En jämnkning i bestämmelserna om den tids fast anställning, som medför befrielse från tjänstgöring såsom värnpliktig, är äfven ifrågasatt, för att ynglingar, som närma sig eller uppnått värnpliktsåldern, skola finna det fördelaktigt att taga fast anställning.

Storleken af det belopp, arméförvaltningen kan komma att förskjuta på grund af förenämnda nådiga beslut angående särskildt bidrag till rekryteringskostnadernas bestridande för fyllandet af vakanserna enligt 1908 års stater, kan icke nu bestämmas. Då enligt nämnda beslut, utöfver ordinarie rekryteringsanslaget, få såsom extra rekryteringsbidrag användas dels 10 kronor för hvarje vakant nummer dels 20 kronor för hvarje anskaffad rekryt eller rekapitulant, skulle, om hela antalet den 1 juli 1907 befintliga vakanser eller 3,845 kunde fyllas, den extra kostnaden för fyllandet af dessa vakanser uppgå till $(3,845 \times 30 =)$ 115,350 kronor.

Såsom jag redan nämnt, ingår den del af anslaget till rekryteringen, som motsvarar vakansernas antal, och som således icke för sitt ändamål tages i anspråk, till allmänna besparingarna. Det synes mig därför ligga nära till hands, att de extra rekryteringskostnader, som på grund af förenämnda nådiga beslut uppkomma, utgå af de besparade rekryteringsmedlen d. v. s. från hufvudtitelns allmänna besparingar, hvori nämnda medel ingått.

Enligt inhämtade uppgifter utgjorde antalet vakanser i manskapsklassen vid armén den 15 innevarande månad 3,246. Jag har i anledning däraf infordrat yttranden från arméfördelningscheferna, militärbefälhafvaren på Gottland och kommandanten i Boden, huruvida äfven för innevarande år extra rekryteringsanslag anses erforderligt. Samtliga framhålla kraftigt behovet däraf.

Ett särskildt skäl för antagandet att rekryteringen innevarande år icke varder tillfredsställande, torde, på sätt chefen för Första arméfördelningen anmält, förefinnas i den omständigheten, att några bevärningsrekrytskolor icke komma att hållas i år, i följd hvaraf rekryteringen bland de värnpliktige försvåras.

Det torde därför blifva nödigt att anvisa extra medel för rekryteringen äfven i år; och anser jag fördenskull, att framställning till

Riksdagen bör göras i fråga om kostnadernas bestridande, för den händelse så skulle blifva fallet. Därest denna framställning vinner bifall, lärer det extra rekryteringsanslaget böra utgå efter samma grunder, som blifvit bestämda genom nådiga brefvet den 6 september 1907.»

Utskottets
yttrande.

Under uttalande, att enligt utskottets förmenande åtgärder af helt annan art än den här föreslagna äro af nöden för vinnande af en tillfredsställande rekrytering af manskapet vid armén, därvid särskildt frågan om beredande åt uttjänta militärer af civilianställning torde vara att beakta, har utskottet emellertid, med hänsyn till hvad departementschefen i ämnet anfört, icke ansett sig kunna under nuvarande förhållanden vägra sitt förord åt Kungl. Maj:ts förevarande framställning; och får utskottet alltså hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att, därest för underlättande af manskapsrekryteringen särskildt rekryteringsbidrag skulle behöfva anvisas under innevarande år, därför erforderligt belopp må utbetalas från fjärde hufvudtitens allmänna besparingar.

Stockholm den 19 maj 1908.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.
